

WYDZIAŁ EKONOMII I FINANSÓW

UTH RADOM

Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne

Nr 2/2023

Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne

Nr 2/2023

Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne Nr 2/2023

**Patronat wydania: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Radomiu,
WEiF UTH, ul. Chrobrego 31, 26-600 Radom**

Działy czasopisma

- mikroekonomia, rachunkowość, ekonomia międzynarodowa, finanse przedsiębiorstw,
- polityka gospodarcza, polityka regionalna,
- prawo krajowe, zarządzanie, prawo międzynarodowe,
- administracja publiczna, historia myśli administracyjno-prawnej.

Zespół redakcyjny

- dr hab. Marzanna Lament, prof. UTH Rad. – redaktor naczelny
- dr Joanna Bukowska – zastępca redaktora naczelnego
- dr hab. Mariusz Wieczorek, prof. UTH Rad. – zastępca redaktora naczelnego
- dr Zbigniew Śleszyński – redaktor statystyczny

Redaktorzy tematyczni

- mikroekonomia – dr Katarzyna Sieradzka
- rachunkowość – dr hab. Marzanna Lament, prof. UTH Rad.
- ekonomia międzynarodowa – dr Izabela Młynarzewska-Borowiec
- polityka gospodarcza – dr Marzena Sobol
- finanse, bankowość – dr hab. Viktoria Stoika, prof. UTH
- zarządzanie – dr hab. Anna Wolak-Tuzimek, prof. UTH
- prawo administracyjne – dr Paweł Śwital
- prawo krajowe – dr hab. Mariusz Wieczorek, prof. UTH Rad.
- prawo międzynarodowe – dr Inga Kawka
- etyka – dr Wojciech Wojtyła
- administracja publiczna – dr Iwona Warchoł
- historia myśli administracyjno-prawnej – dr Zbigniew Markwart
- finanse międzynarodowe – dr Ireneusz Pszczółka
- finanse przedsiębiorstw- dr hab. Aneta Ejsmont, prof. UTH

Rada naukowa

- prof. dr hab. Sławomir Bukowski - przewodniczący
- prof. dr hab. Katarzyna Głąbicka-Auleytner
- dr hab. Jan L. Bednarczyk, prof. UTH Rad.
- dr hab. Sławomir Fundowicz, prof. UTH Rad.
- dr hab. Marianna Kotowska-Jelonek, prof. PŚK
- prof. dr hab. Peter Kristofik
- dr hab. Aleksander Lotko, prof. UTH Rad.
- prof. dr hab. Vanda Marakova
- prof. dr hab. Kazimierz Ortyński
- dr hab. Sławomir Patyra, prof. UTH Rad.
- dr hab. Wojciech Sońta, prof. UTH Rad.
- dr Zbigniew Markwart
- dr Andreas Pattar

Redaktor wydania

dr Piotr Kobylski

Copyright © by Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu,
Wydawnictwo (2023), 26-600 Radom, ul. Malczewskiego 29
www.uniwersytetradom.pl, e-mail: wydawnictwo@uthrad.pl

ISSN 2450-3940

Wyd. I

Spis treści

Agata Dębicka <i>Umowa kredytu denominowanego do CHF. Wybrane aspekty prawne</i>	5
Szymon Gola <i>Abuzywność na przykładzie postanowień kredytów indeksowanych i denominowanych</i>	15
Izabela Kobiera <i>Umowa kredytu indeksowanego do CHF. Wybrane aspekty prawne</i>	25
Aleksandra Kucharska <i>Wpływ Orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości na Polskie Orzecznictwo Sądowe</i>	34

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1 (2023)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2023.008>

Agata Dębicka¹

UMOWA KREDYTU DENOMINOWANEGO DO CHF. WYBRANE ASPEKTY PRAWNE

Streszczenie

W artykule omówiono zagadnienia prawne i ekonomiczne dotyczące kredytu denominowanego do franka szwajcarskiego. Przybliżono przy tym tematykę kredytów walutowych, ryzyka wiążącego się z zaciągnięciem tego rodzaju kredytu i sporów dotyczących zasadności wnoszonych roszczeń przeciwko bankom kredytującym. Autorka zagłębiła także temat orzecznictwa zarówno sądów w Polsce jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, które rozstrzygały i opiniowały sprawy kredytów denominowanych do CHF. Wyróżniono także pozycję stron sporu, możliwe rozstrzygnięcia, klauzulę budzące kontrowersje i wątpliwości zarówno wśród obywateli, jak i wśród osób zajmujących się zawodowo tematyką kredytów walutowych tj. ekonomistów, prawników, doradców finansowych. Wyłożono kłopotliwą kwestię interpretacji przepisów prawa, rozbieżności w opinii publicznej i orzecznictwie. Praca definiuje pojęcia niezbędne do prawidłowego przedstawienia tematu. W artykule zostały użyte dane statystyczne zdobyte w trakcie wykonywania projektu badawczego współtworzonego przez autorkę.

Słowa kluczowe: kredyt denominowany, kredyt walutowy, spread walutowy.

WSTĘP

W ostatnich latach wiele kontrowersji budził temat kredytów we frankach szwajcarskich, które były udzielane na bardziej atrakcyjnych warunkach niż kredyty w walucie polskiej, dzięki czemu zyskały dużą popularność. Przede wszystkim miały niższe oprocentowanie i odsetki a banki udzielały ich nawet osobom, które nie posiadały zdolności kredytowej w walucie polskiej. Dodatkowo, frank szwajcarski był uznawany za stosunkowo stabilną walutę. Kredyty w obcych

---

¹ Studentka kierunku Prawo – studia jednolite magisterskie, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

walutach są dzielone na kredyty indeksowane i denominowane do waluty obcej. W artykule autorka zajmuje się jedną z opcji kredytowania, kredytem denominowanym. Konkretyzując spektrum omawianego zagadnienia, artykuł będzie skupiał się na denominacji do franka szwajcarskiego. Zagłębienie tematu kredytów frankowych jest niezwykle istotne w celu zrozumienia tematu sporów rozgrywających się w sądach w całej Polsce. Kontrowersje budzi zarówno orzecznictwo sądów Polskich jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, które przedstawia różne poglądy na spór kredytobiorców z bankami. Aktualnie, zgodnie z Rekomendacją „S” Komisji Nadzoru Finansowego (Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, grudzień 2019 r.) zwiększono restrykcje dotyczące udzielania kredytów w obcych walutach, co spowodowało, że takie kredyty mogą zaciągać osoby, których źródła dochodu stanowią tożsamą walutę do waluty kredytowania. Rekomendacja ta zezwala na udzielanie kredytów w denominowanych i indeksowanych tylko do finansowania inwestycji realizowanych na terenie Rzeczypospolitej Polski i dla osób, które posiadają w tym kraju centrum interesów życiowych.

Celem artykułu jest zagłębienie tematu wpływu sporów sądowych w sprawie kredytów denominowanych na kształtowanie się systemu prawnego w Polsce.

1. CZYM JEST KREDYT DENOMINOWANY W WALUCIE OBCEJ?

Kredyt denominowany w walucie obcej jest specyficznym rodzajem kredytowania. Jest to bowiem kredyt walutowy, który charakteryzuje się tym, że wnioskodawca składa wniosek kredytowy, w którym wskazana jest kwota wyrażona w innej walucie niż zostaną wypłacone środki, więc walutą zobowiązania jest waluta obca, a walutą świadczenia jest waluta polska. Na podstawie salda technicznego wskazanego w podanej walucie, bank ustala zdolność kredytową kredytobiorcy na podstawie kursu waluty z dnia złożenia wniosku. Kwota wypłacana jest jednak w walucie polskiej, co jest zawarte w umowie kredytowej. Wysokość kursu waluty jest wyliczana dopiero w dniu uruchomienia kredytu. Rodzi to pewne ryzyko ze względu na wysokość wypłaconej faktycznie kwoty, gdyż nie musiała ona być taka, jaką zakładał konsument w chwili składania wniosku kredytowego ze względu na zmienność kursu walut. Identycznie sytuacja wyglądała ze spłatą kredytu, czy nawet jego poszczególnych rat. Spłata kredytu następuje po kursie z dnia wpłaty więc jej wysokość nie jest do przewidzenia dla osoby, która nie posiada źródeł dochodu z walucie zaciągniętego kredytu. Finalny koszt też może znacząco różnić się od zakładanego bo wysokość każdej z rat wraz z oprocentowaniem i ubezpieczeniem kredytu (które są obliczane w walucie obcej) może się wahać i mieć z każdym dniem inną wartość.

2. JAKIE RYZYKO ISTNIAŁO W PRZYPADKU KREDYTU DENOMINOWANEGO WE FRANKACH SZWAJCARSKICH?

Ze względu na zmienność kursu walut w ocenie autorki istniało duże ryzyko wypłaty mniejszej lub większej kwoty, niż zakładał wnioskodawca. W sytuacji,

gdy klient składał wniosek o kredyt denominowany we frankach szwajcarskich, kwota widniejąca na wniosku była wyrażona we wskazanej walucie, nie zaś w walucie polskiej. Wypłacane środki były z kolei przeliczane na złotówki. W chwili uruchomienia kredytu kwota ta mogła być dużo mniejsza lub większa niż przewidywania klienta, czy nawet doradcy kredytowego. Przykładowo jeżeli klient chciał uzyskać kredyt na kwotę 200 000 zł i wypełniał wniosek 8 sierpnia 2011r. (kurs wtedy wynosił 3,72zł), określiłby je na 53 763 CHF a wypłata środków miałaby nastąpić 7 września 2011r. (kurs: 3,49zł) to w przeliczeniu na walutę polską otrzymałby 187 632 zł. Natomiast jeżeli składałby wniosek 14 stycznia 2015r., wniosek musiałby złożyć o przyznanie kredytu w kwocie 56 500 CHF, a wypłata nastąpiłaby następnego dnia tj. 15 stycznia 2015r., klient otrzymałby kwotę 243 500 zł (<https://www.bankier.pl/smart/kredyt-indeksowany-czym-jest-kredyt-denominowany-a-indeksowany> [dostęp: 22.05.2023r.]). Rodziło to wiele komplikacji, związanych z tym, że faktycznie otrzymywana kwota nie była przewidywalna i wiele osób poczuło się oszukany w związku z zawarciem takiego kredytu. Dodatkowo, w sytuacji, gdy kredyt był wypłacany transzami, wysokość poszczególnych transz mogła finalnie różnić się od siebie nawzajem, co w przypadku kredytów hipotecznych rodziło ryzyko, że wypłacana transza nie pokryje roszczenia sprzedającego. W sytuacji odwrotnej, gdy kwota będzie wyższa niż zakładana, kredytobiorca musiał liczyć się ze zwiększeniem kwoty kredytowania, co zwiększało wysokość odsetek i finalnie również kwoty wymaganej do spłaty zadłużenia. Całość opłat związanych z kredytem również była wyrażona we frankach szwajcarskich. Każde wahanie wartości waluty miało bezpośredni wpływ na koszt kredytu. Budzi to bardzo duże ryzyko braku płynności w spłacie kredytu, gdyż każda z rat mogła różnić się nawet o kilkaset złotych.

3. CZYM JEST SPREAD WALUTOWY?

Spread walutowy to różnica pomiędzy kursem kupna waluty a kursem jego sprzedaży. Są to dodatkowe koszty związane z wymianą waluty na które składają się marża instytucji i prowizja za przeprowadzenie transakcji. W sytuacji kredytów frankowych bardzo często był to sposób na ukrycie dodatkowego oprocentowania transakcji kredytowej, ponieważ banki odpowiednio kształtowały kursy walut a w umowach zazwyczaj nie było ustalone w jaki konkretnie sposób mają to robić. Pozwalało to na dowolność i co za tym idzie, istotne różnice pomiędzy kursami rynkowymi a tymi oferowanymi przez bank w tabelach. Ze względu na duże nieporozumienia, które miały swoje odbicia na wokandach sądów, ustawodawca wprowadził tzw. „Ustawę antyspreadową” z dnia 26 sierpnia 2011 roku. Dotyczy ona wszystkich kredytów walutowych zaciągniętych po 1 lipca 2000r. Dzięki niej kredytobiorcy mogą dokonywać spłat kredytu bezpośrednio w walucie, w której zaciągnięty został kredyt, co pozwala uniknąć dodatkowych opłat nakładanych przez banki. W sytuacji, gdzie kredyt był spłacany przy uwzględnieniu spreadu walutowego banku, kredytobiorca ma prawo do wystąpienia o zwrot wpłaconego wcześniej na rzecz kredytu hipotecznego spreadu.

4. SPÓR STRON O ZGODNOŚĆ Z PRAWEM UMÓW KREDYTOWYCH

W związku z kryzysem gospodarczym w Polsce w 2009 roku, krachem na giełdzie i gwałtownym zwrotem wartości franka szwajcarskiego w 2015 roku, wielu kredytobiorców nie było w stanie realizować spłaty kredytów, co skutkowało tym, że banki masowo wypowiadały umowy kredytowe. Skala problemu była naprawdę ogromna, gdyż dotyczyła około 450 tysięcy Polaków (<https://businessinsider.com.pl/poradnik-finansowy/kredyty/frankowicze-kim-sa-jaka-byla-ich-historia-i-o-co-chodzi-z-wyrokiem-w-sprawie-kredytow/zvswfet> [dostęp: 25.05.2023r.]). Kredytobiorcy przez lata walczą w sądach w całej Polsce o wyjście z patowej sytuacji, gdzie niejednokrotnie muszą spłacać czterokrotnie kwoty pożyczonej. Wszystkie możliwe przewidywane negatywne scenariusze spełniły się dla osób, które zaciągały kredyty we franku szwajcarskim, co skutkowało ogromnym niezadowoleniem w całym kraju. Wartość inwestycji powziętych w Polsce za obcy kapitał są często dużo niższe niż kwota spłaty kredytu po wielu latach terminowego uiszczania płatności.

4.1. PRZYPUSZCZALNA ABUZYWNOŚĆ KLAUZUL DOTYCZĄCYCH NOMINACJI KWOTY KREDYTU I URUCHOMIENIA KREDYTÓW DENOMINOWANYCH. ARGUMENTY KREDYTOBIORCÓW.

Klauzule abuzywne to klauzule niezgodne z prawem, które zgodnie z art. 385 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks Cywilny (Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks Cywilny Dz.U.2022.1360 tj.) powodują unieważnienie postanowień umowy ex tunc (wstecz) w całości lub części. Spory w orzecznictwie sądowym opierają się głównie o uznanie art. 385§3, ze względu na arbitralność nominacji. Pełnomocnicy w procesach sądowych dotyczących spraw kredytów frankowych często powołują się na powołany przepis prawny, wskazując ponadto, że nominacji nie dało się ocenić przez konsumenta nieposiadającego wykształcenia w zakresie ekonomii i finansów, gdyż była wskazywana w sposób niejasny i odsyłała tylko do tabel kursowych banku. Niektórzy powołują się także na art.385§1, poprzez wskazanie, że warunki w umowach kredytowych, były ustalone z rażącym pokrzywdzeniem konsumentów. W wielu przypadkach bowiem nie informowano klientów o ogromie ryzyka, które wiązało się z zaciągnięciem kredytu w obcej walucie wyłuszczać ich zalety, określając franka szwajcarskiego jako bezpieczną i pewną walutę. W czasach największej popularności opisywanych kredytów ryzyko z perspektywy kredytobiorcy było teoretycznie niskie i nie zakładano gwałtownych skoków kursu walut. Banki zobowiązane były do informowania o podejmowanym ryzyku przez konsumentów, lecz w przypadku większości instytucji finansowych, obowiązek ten realizowano jedynie jako informację blankietową. Zdanie drugie podanego przepisu prawnego wskazuje, że cena nie może być uznana za abuzywną, lecz tylko w sytuacji gdy została jasno sprecyzowana w umowie. W przypadku kredytów frankowych finalna cena, którą ponosili konsumenci była zmienna, przez co finalnie jest przez wielu uważana za abuzywną. Większość umów kredytów denominowanych do CHF nie ustalała sposobu ustalania kursu waluty a jedynie odsyłała do tabel bankowych, które były ustalane subiektywnie i często

uwzględniały duży spread walutowy. Omówiona wyżej klauzula jest najczęściej uznawana za niezgodną z prawem na drodze sądowej. W takim przypadku wszelkie spełnione przez kredytobiorcę świadczenia tj: poszczególne raty kapitału, odsetki, opłaty, prowizję, składki ubezpieczeniowe były wypłacane nienależnie, gdyż nie miały podstawy prawnej. Kolejnym punktem podnoszonym przez reprezentantów „frankowiczów” jest naruszenie zasady walutowości, mającej swoje umocowanie w art. 69 ust 1 i 2 Prawa bankowego. Wątpliwości wzbudza także sposób ustalania zdolności kredytowej a eksperci powołują się na fakt, że nie została ona prawidłowo oszacowana.

4.2. TRUDNA SYTUACJA BANKÓW W ZWIĄZKU ZE SPOREM DOTYCZĄCYM KREDYTÓW DENOMINOWANYCH. ARGUMENTY BANKÓW.

Wobec ogromu spraw związanych z kredytami walutowymi banki składają kontrapozwy wobec swoich klientów i odrzucają twierdzenie konsumentów, jakoby nie wiedzieli o ryzyku związanym z zaciągnięciem kredytu w obcej walucie. Konsument, będąc osobą dorosłą i posiadającą zdolność do czynności prawnej powinien umieć zadbać o swoje interesy i podejmować przemyślane działania w zakresie decyzji finansowych. Zaciąganie kredytu w obcej walucie jest ryzykowne i stwierdzenie tego faktu nie wymaga wykształcenia z zakresu ekonomii czy finansów a wynika z podstawowej świadomości finansowej, którą powinien mieć każdy dorosły człowiek. Osoby, wspierające stanowisko banków porównują zaciągnięcie takich kredytów do inwestycji walutowych, których powodzenie ciężko przewidzieć ze względu na wahania kursu walut. Banki podnoszą również, że to nie konstrukcja umów była wadliwa tylko problemem był wzrost kursu CHF do PLN (<https://businessinsider.com.pl/finanse/oficjalny-komunikat-mbanku-w-sprawie-frankowiczow-spotkajmy-sie-w-polowie-drogi/5gxzev0> [dostęp:27.05.2023r.]). Odrzucają więc twierdzenia o niezgodności z prawem klauzul umownych. Większość banków w związku z licznie przegranymi sprawami przed sądem decyduje się jednak na proponowanie ugód i ustępstwa ze swojej strony.

5. ORZECZNICTWO

Początkowo wyroki sądów dotyczące spraw kredytów denominowanych były w większości nieprzychylnie dla kredytobiorców. Większość sądów uznawała bowiem, że podpisując umowę konsument powinien brać pod uwagę ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w obcej walucie. Sądy zasadniczo stawały po stronie banków, uznając kredyty denominowane za zgodne z obowiązującym prawem. W sytuacji, gdy sądy uznawały klauzule umowne za abuzywne, sąd rozważał dwie możliwości wyrokowania a konsument powinien oświadczyć, które rozwiązanie wybiera jako korzystniejsze dla siebie. Pierwszym krokiem było rozważenie czy możliwe jest uznanie, po wyeliminowaniu klauzul niedozwolonych, dalsze realizowanie umowy na podstawie przepisów obowiązujących. Drugą możliwością było uznanie umowy za nieważną w całości lub unieważnienie umowy (w zależności

od spełnionych przesłanek) z powodu braku koniecznego składnika umowy kredytowej (*essentialia negotii*) ze względu na wyeliminowanie klauzuli niedozwolonej. Pomimo ogromu spraw dotyczących kredytów frankowych Sąd Najwyższy długo milczał na ten temat, nie podając systemowego rozwiązania sporów. Przełomem było zapytanie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i jego wyrok w sprawie C-260/18 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0260> [dostęp: 25.05.2023r.]) dotyczącej państwa Dziubak. Niecały miesiąc później Sąd Najwyższy rozważał sprawę typowego kredytu denominowanego. Wedle wyroku sądu I i II instancji, umowa była nieważna, ze względu na niedozwolone postanowienia umowne. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29.10.2019 r. IV CSK 309/18 (<http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia3/iv%20csk%20309-18-1.pdf> [dostęp: 25.05.2023r.]) również uznał, że postanowienia denominowanego do CHF kredytu bankowego zawierające prawa i obowiązki kredytobiorcy były formułowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, co powodowało abuzywność ww. klauzul. Sąd Najwyższy skupił uwagę szczególnie na uzależnianie warunków waloryzacji świadczenia od woli banku kredytującego. Waloryzacja była wskazywana w umowie jedynie w formie odwołania się do kursów walut zawartych w tabeli tego banku, ogłaszanej w jego siedzibie każdego dnia. Klauzula waloryzacyjna nie zawierała ograniczeń umownych w formie skonkretyzowanych i obiektywnie wskazanych zmian stosowanych kursów walutowych i sposobu ustalania kursu. We wskazanym orzeczeniu Sąd Najwyższy uznał jednak umowę kredytową za ważnie zawartą po wyeliminowaniu klauzuli niedozwolonej o przeliczeniach walutowych kredytu traktowanego jako udzielonego i spłacanego w złotych i uchylił tym samym wyrok Sądu Apelacyjnego.

6. ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZEŃSTWA DOTYCZĄCA KREDYTÓW DENOMINOWANYCH – OPRACOWANIE NA PODSTAWIE AUTORSKIEJ ANKIETY WYKONYWANEJ NA POTRZEBY PROJEKTU BADAWCZEGO.

6.1. METODOLOGIA BADAŃ

Badania zostały przeprowadzone w grupie 100 osób z różnych kręgów zawodowych i kulturowych. Badania mają charakter anonimowy. Kwestionariusz składał się z 16 pytań jednokrotnego wyboru, w tym z 6 pytań opisujących wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie i stan cywilny ankietowanych i 10 pytań dotyczących tematyki kredytów walutowych. W pracy zostaną przytoczone tylko te wyniki, które będą określały problematykę kredytu denominowanego i opinii publicznej dotyczącej sporu wybrane przez autorkę.

6.2. CHARAKTERYSTYKA ANKIETOWANYCH

W ankiecie wzięło udział 100 osób, w tym 58 kobiet i 41 mężczyzn (jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie). Wyniki przedstawiono w formie graficznej i opisowej. Wiek osób ankietowanych jest bardzo zróżnicowany, ale znaczną przewagę mają osoby od 18 do 26 roku życia (50 osób), następnie osoby w wieku

powyżej 36 lat (27 osób) i osoby w przedziale wiekowym 27-35 lat (22 osoby). Jedna osoba zaznaczyła opcję „inne”. Większość ankietowanych bo aż 69 osób, mieszka w mieście, 31 osób zaś mieszka na wsi. W przeprowadzonym badaniu nie brały udziału osoby posiadające wykształcenie podstawowe, 45 osób ma wykształcenie średnie i 54 osoby wykształcenie wyższe. Większość osób ankietowanych w stanie cywilnym wybrała opcję panna/kawaler (61 osób), 39 osób jest zamężna/żonaty.

6.3. WYNIKI BADAŃ

Na pytanie „Czy zawierała Pani/Pan umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego?” (tabela 1) 13 osób odpowiedziało twierdząco a 87 osób zaprzeczyło.

Tabela 1. Czy zawierała Pani/Pan umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego?

Czy zawierała Pani/Pan umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego?	Liczba osób odpowiadających
Tak	13
Nie	87

Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF

Kolejne pytanie (tabela 2) dotyczyło opinii publicznej na temat abuzywności klauzul i składania roszczeń względem banku przez osoby, które zawarły walutowe umowy kredytowe. Większość ankietowanych uważa, że w przypadku, gdy umowa kredytu walutowego była obciążona klauzulami abuzywnymi konsument powinien mieć prawo do zgłaszania roszczeń wobec banku kredytującego. Jedna osoba nie odpowiedziała na to pytanie.

Tabela 2. Jeżeli umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego była obciążona klauzulami abuzywnymi, czy konsumentowi przysługuje prawo do złożenia roszczenia względem banku?

Jeżeli umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego była obciążona klauzulami abuzywnymi, czy konsumentowi przysługuje prawo do złożenia roszczenia względem banku?	Liczba osób odpowiadających
Tak	67
Nie	32

Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF

Na pytanie „Czy kredyt indeksowany do waluty obcej lub denominowany w CHF powinien być tak samo traktowany jak w walucie krajowej?” twierdząco odpowiedziało 58 osób, 41 osób nie zgodziło się z tym. Jedna osoba wstrzymała się od głosu.

Tabela 3. Czy kredyt indeksowany do waluty obcej lub denominowany w CHF powinien być tak samo traktowany jak w walucie krajowej?

Czy kredyt indeksowany do waluty obcej lub denominowany w CHF powinien być tak samo traktowany jak w walucie krajowej?	Liczba osób odpowiadających
Tak	58
Nie	41

Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF

Na pytanie „Czy banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie?” zdecydowana większość osób odpowiedziała „Tak” bo aż 80 proc. ankietowanych. Jedna osoba nie odpowiedziała na to pytanie.

Tabela 4. Czy banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie?

Czy banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie?	Liczba osób odpowiadających
Tak	80
Nie	19

Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF

PODSUMOWANIE

Na podstawie przedstawionych danych można uznać, że wyniki przeprowadzonej ankiety są obiektywne, gdyż tylko 13% ankietowanych wskazało, że zaciągnęło kredyty walutowe. Opinia społeczeństwa w danej kwestii jest niezwykle istotna, gdyż rzutuje na poczynania konsumentów, banków a także sądów. W artykule zostały przedstawione dane statystyczne odnoszące się do opinii na temat kredytów denominowanych do franka szwajcarskiego, które wskazują, że ogół społeczeństwa ma wykreowane poglądy na wskazany temat. Jest to dowód na to, że kredyty frankowe spowodowały duże zainteresowanie w Polsce. Według przeprowadzonych badań, większość osób uznaje, że spory dotyczące omawianych umów są zasadne i osoby, których dotyczy spór

powinny walczyć o swoje prawa i występować z roszczeniami przeciwko bankom. To również kontrowersyjne stanowisko, ponieważ społeczeństwo, jako ogół osób zamieszkujących na terenie Polski, broni stanowiska konsumentów i uznaje, że kredytobiorcy mimo kontrowersji dotyczących ich praw do sporu sądowego po podpisaniu umowy, w której zgadzają się na uzgodnione z bankiem warunki powinni wytaczać sprawy sądowe w sytuacjach, w których ich dobro zostało naruszone. Kolejnym rewolucyjnym stanowiskiem ankietowanych jest to, że banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód a kredyty indeksowane i denominowane do franka szwajcarskiego powinny być traktowane jak kredyty zaciągane w walucie krajowej i tak, jakby od początku takimi były. Taki pogląd może zaskakiwać z uwagi na fakt, że kredytobiorcy frankowi znali umowę, którą podpisują i zgadzają się na jej warunki ze względu na atrakcyjność kredytowania w porównaniu do kredytów w walucie polskiej. Również sądy zmieniają praktykę orzeczniczą na korzyść konsumentów na przestrzeni lat, co jest pozytywną informacją z punktu widzenia konsumentów. Wątpliwości może jednak budzić stosunek uzyskanych opinii i badanych orzeczeń sądowych do fundamentalnej zasady prawa *Pacta sunt servanda*, która stanowi, że prawidłowo zawarta umowa jest ważna i nie może być zerwana w drodze decyzji jednej ze stron a każda ze stron umowy powinna się z niej wywiązać. Z przedstawionych informacji można wnioskować, że tematyka kredytów denominowanych do CHF pozostanie z nami do rozstrzygnięcia spraw rozgrywających się przed sądami lub zawarcia ugód banków z konsumentami i niewątpliwie pojawią się w tej kwestii wątpliwości co do podejmowanych rozstrzygnięć. Sprawa ta spowodowała także dużą zmianę w przepisach krajowych prawa bankowego. Zgodnie z nimi bank, jako instytucja finansowa ma większą wiedzę i ponosi większą odpowiedzialność niż konsument, który nie jest profesjonalistą w prawie finansowym i bankowym. Bank jako specjalista, powinien przestrzegać przepisów prawa i znać konsekwencje wadliwie zawieranych umów. Ze względu na masowe naruszenia, ustawodawca postanowił jednak zwiększyć ilość regulacji dotyczących udzielania kredytów walutowych w kraju aby uniknąć konieczności prowadzenia postępowań w tym zakresie, które mają swoje przełożenie na wielu płaszczyznach gospodarczych. W obecnej sytuacji najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest zawieranie ugód pomiędzy bankami a konsumentami, które znacznie ograniczają czas i koszt rozwiązania sprawy w porównaniu ze sporem sądowym.

BIBLIOGRAFIA

1. <https://www.bankier.pl/smart/kredyt-indeksowany-czym-jest-kredyt-denominowany-a-indeksowany> [dostęp: 22.05.2023 r.]
2. <https://www.bankier.pl/smart/spread-co-to-jest-spread-walutowy-jak-go-obliczyc> [dostęp: 25.05.2023 r.]
3. <https://businessinsider.com.pl/poradnik-finansowy/kredyty/frankowicze-kim-sa-jaka-byla-ich-historia-i-o-co-chodzi-z-wyrokiem-w-sprawie-kredytow/zvswfet> [dostęp: 25.05.2023 r.]
4. <https://businessinsider.com.pl/finanse/oficjalny-komunikat-mbanku-w-sprawie-frankowiczow-spotkajmy-sie-w-polowie-drogi/5gxzev0> [dostęp: 27.05.2023 r.]

5. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0260>
[dostęp: 25.05.2023 r.]
6. <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia3/iv%20csk%20309-18-1.pdf>
[dostęp: 25.05.2023 r.]
7. Korpalski M. (2020), *Umowa kredytu denominowanego do waluty obcej. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, 0000-0001-6221-1936*.
8. Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, grudzień 2019 r.
9. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. *Kodeks Cywilny* (t.j Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.).

CHF-DENOMINATED LOAN AGREEMENT. SELECTED LEGAL ASPECTS.

Abstract

The article discusses legal and economic issues related to a loan denominated in the Swiss franc. At the same time, the subject of foreign currency loans, the risk associated with taking out this type of loan and disputes regarding the legitimacy of claims against crediting banks were presented. The author also delved into the jurisprudence of courts in Poland and the Court of Justice of the European Union, which settled and issued opinions on loans denominated in CHF. The position of the parties to the dispute, possible resolutions, a clause that raises controversy and doubts both among citizens and among people professionally dealing with the subject of foreign currency loans, i.e. economists, lawyers, financial advisors, were also distinguished. The troublesome issue of the interpretation of the law, discrepancies in public opinion and jurisprudence was presented. The work defines the terms necessary for the correct presentation of the topic. The article uses statistical data obtained during the research project co-created by the author.

Keywords: denominated loan, currency loan, currency spread,

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1 (2023)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2023.009>

Szymon Gola¹

ABUZYWNOŚĆ NA PRZYKŁADZIE POSTANOWIEŃ KREDYTÓW INDEKSOWANYCH I DENOMINOWANYCH

Streszczenie

W artykule omówiono przykłady abuzywnych postanowień kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF. W ostatnich latach można było zaobserwować trudności ze spłatą tzw. kredytów frankowych. Kryzys ten spowodował również wzmocnienie najsilniejszych walut światowych, w tym franka szwajcarskiego. W konsekwencji w znaczny sposób wzrosła wysokość miesięcznych rat kredytów w tej walucie. Dla osób, które były obciążone zobowiązaniem kredytowym, stanowiło to konieczność spłaty kredytu o wartości dwu lub trzykrotnie większej, aniżeli pierwotnie zakładali. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie charakteru umów kredytowych zawieranych przez banki, a także postanowień zawieranych w tych umowach, gdyż obecnie przed sądami powszechnymi toczy się szereg spraw, w których kredytobiorcy zarzucają, że banki w umowach zawierały tzw. klauzule abuzywne. W niniejszym opracowaniu zostaną omówione orzeczenia sądowe, których przedmiotem była kwestia abuzywności, co pozwoli zdefiniować pojęcie kredytu indeksowanego oraz denominowanego. Opracowanie wsparte jest o wyniki ankiety przeprowadzonej na grupie 100 osób poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF. Jej celem było uzyskanie informacji o konsekwencjach zawarcia umów kredytów indeksowanych i denominowanych do Franka Szwajcarskiego.

Słowa kluczowe: abuzywność, kredyty frankowe, kredyty, finanse.

---

¹ Student kierunku Prawo – studia jednolite magisterskie, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

WSTĘP

Kredyty frankowe nieustannie są jednym z ważniejszych tematów ostatnich debat, artykułów naukowych, licznych monografii a nawet obszerniejszych publikacji naukowych (Szymański, 2020, s. 764; Czech, 2017, s. 35; Wierzbowski, 2019, s. 1234; Wilk, 2020, Legalis). Fakt, że kwestia abuzywności w ujęciu tzw. kredytu frankowego nadal nie doczekała się wyczerpującego rozważenia w literaturze przedmiotu, spowodował potrzebę podjęcia ją jako przedmiot niniejszego opracowania. Wybór przedmiotu analizy podyktowany został zatem luką w literaturze prawa. Niewątpliwie zagadnienie kredytów indeksowanych oraz denominowanych do CHF determinuje skala ich popularności. Umowy odwołujące się do franka szwajcarskiego pojawiły się na rynku sektora bankowego *de facto* w 2005 r. O skali problemu świadczą statystyki udzielanych kredytów, które w treści umów odwoływały się do waluty obcej – głównie franka szwajcarskiego. Na wstępie przybliżona zostanie sytuacja z 2005 r. Otóż, to wtedy wzrósł diametralnie poziom udzielanych kredytów. Niskie oprocentowanie franka szwajcarskiego (CHF), przy relatywnie niskich ratach, w stosunku do kredytów złotych, spowodowało, iż kredytobiorcy chętnie zaciągali kredyty w wysokiej kwocie. Problem „kredytów frankowych” został dostrzeżony w drugiej połowie 2008 r., kiedy rozpoczął się systematyczny wzrost kursu CHF/PLN. Efektem zmian był wzrost zarówno rat, jak i salda zadłużenia wyrażonego w złotych (Barembuch, 2016, s. 805).

Celem niniejszego opracowania jest omówienie wpływu obowiązujących przepisów na skalę abuzywności na rynku sektora bankowego.

1. KREDYT INDEKSOWANY I DENOMINOWANY

Mając na uwadze wstęp niniejszego artykułu, bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Do postanowień należą również umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska, konkretne reguły określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest kwota kredytu, jego transza oraz raty kapitałowo-odsetkowe. Katalog obowiązkowych postanowień zamyka wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany. Art. 69 § 3 Prawa bankowego² pozwala kredytobiorcy na spłatę zobowiązania kredytowego wprost w walucie kredytu. Banki, „wskazując w treści umów, że oprocentowanie będzie ustalane według formuły LIBOR CHF + marża, nie zastrzegły, że umowy w tym zakresie wykonywane będą przy uwzględnieniu innych czynników (tj. tych, które zdaniem banków wynikają z treści przepisów prawa), a miały obowiązek zapewnienia konsumentom jasnej i rzetelnej informacji (Kobylski, 2019, s. 52). Sporna w tym wymiarze pozostaje

² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. – *Prawo bankowe* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.).

abuzywność postanowień kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF, co w niniejszym artykule warto przybliżyć. Na samym początku należy jednak odnieść się do pojęcia abuzywności oraz kredytu indeksowanego i denominowanego.

Najprościej rzecz ujmując w kredycie denominowanym waluta kredytu określana jest w walucie obcej (CHF), natomiast kwota kredytu wyrażona w CHF jest znana z góry w momencie zawarcia umowy. Kredyt indeksowany zaś charakteryzuje się tym, że waluta kredytu jest wyrażona w PLN, a kwota kredytu określona w walucie krajowej (PLN) jest znana z góry w momencie zawarcia umowy, a następnie indeksowana kursem waluty obcej w dniu wypłaty kredytu. Istnieją różne rodzaje kredytów powiązanych z walutą obcą. Pierwszym z nich jest umowa kredytu denominowanego, w której kredyt był udzielany w walucie obcej, zaś ostateczna wysokość kwoty należnej do spłaty zależy od kursu kupna waluty zagranicznej w dniu zawarcia umowy kredytowej. Umowa opiewa bowiem na konkretną ilość pieniędzy w walucie obcej i jest przeliczana na walutę krajową dopiero w momencie wypłaty. Wysokość rat jest wyrażana w walucie obcej, ale kredytobiorca jest zobowiązany do spłaty w polskich złotych po przeliczeniu według kursu sprzedaży stosowanego przez bank w dniu spłaty. Innym rodzajem jest umowa o kredyt walutowy indeksowany, w której kredytodawca zobowiązuje się do wypłaty kredytobiorcy konkretnej sumy w jego walucie krajowej, która to suma w momencie wypłaty przeliczana jest na walutę obcą. Następnie ta kwota jest podstawą do obliczenia wysokości raty w walucie obcej, która to rata jest przeliczana na polskie złote według kursu sprzedaży stosowanego przez bank w dniu spłaty. Taki kredyt jest więc rozliczany w walucie obcej, w tej walucie umowa kredytowa określa wysokość kredytu, w niej są wyrażane wysokości rat, według jej stóp procentowych ustalane jest oprocentowanie i w niej prowadzone są wszelkie obliczenia związane z kredytem. Nie oznacza to jednak, że rozliczenia między bankiem a kredytobiorcą prowadzone są w walucie obcej. Bank bowiem wypłaca transze kredytu w złotychkach, w złotychkach także klient spłaca kredyt (Matusiak-Frączczak Magdalena 2018, s. 39-41). Zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 pkt 2 prawo bankowe, umowa kredytu powinna określać w szczególności kwotę oraz walutę kredytu. Ten element konstrukcyjny umowy kredytu oznacza w praktyce, że kredyt może zostać udzielony zarówno w walucie polskiej, jak i w innej walucie. Kredyty indeksowane oraz denominowane, o których stanowi ust. 3 cytowanego wyżej artykułu, są zatem w rzeczywistości umowami kredytowymi zawierającymi klauzulę waloryzacyjną, stanowiącą zastrzeżenie umowne umożliwiające ustalenie rozmiaru spełnianego świadczenia w oparciu o określony miernik (w niniejszym przypadku w oparciu o kurs franka szwajcarskiego) (Chybiński, 2021, s. 152). Pojęcie abuzywności ma wiele znaczeń. W języku prawniczym to nic innego jak naruszanie zasad współzycia społecznego, stanowiący nadużycie, zawierający zakazane przepisy. Tym samym możemy przejść do pojęcia klauzul abuzywnych. Klauzule abuzywne to regulowane przepisami Kodeksu cywilnego (art. 385¹-385³) niedozwolone postanowienia umowne, zdefiniowane jako postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie i nie wiążące go w sytuacji, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób

sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (https://samorząd.infor.pl/sektor/zadania/zarządzanie_nieruchomosciami/764805,Klauzule-abuzywne-na-czym-polegaja-i-dlaczego-sa-zabronione.html [dostęp 22.05.2023 r.]. Zajął się tym również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Zalecił, ażeby w przypadku uznania przez sąd krajowy niektórych postanowień za klauzule abuzywne unieważniał on takie umowy kredytowe, ponieważ nie można tych postanowień zastępować poprzez wykorzystanie treści zasady słuszności bądź ustalonych zwyczajów. TSUE dopuszcza wówczas jedynie stosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym lub przepisów mających zastosowanie w przypadku, gdy strony wyrażą na to zgodę. Ponadto TSUE, w wyniku dokonania interpretacji art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13³, stwierdził, że sąd krajowy nie może, niejako wbrew woli konsumenta, utrzymywać w mocy postanowień umownych uznanych przez za nieuczciwe nawet w sytuacji, kiedy stwierdzi, że takie unieważnienie umowy kredytu będzie dla konsumenta zdecydowanie niekorzystne. Wielokrotnie abuzywność jest przedmiotem rozważań przez Sąd Najwyższy. W wyroku SN z 4.04.2019 r. (III CSK 159/17) słusznie dopatrywał się niedozwolonego postanowienia umownego. Nie powinien budzić większych kontrowersji abuzywny charakter mechanizmu spłaty zobowiązania przez kredytobiorcę. Ten wszakże opierał się na tabeli kursów walut dowolnie ustalonej przez bank. Nie tylko nie istniały obiektywne kryteria wyznaczania kursu franka szwajcarskiego, z którymi konsument mógł się zapoznać przy podjęciu decyzji o związaniu się umową. Co więcej, instytucja bankowa posiadała uprawnienie do arbitralnego ustalania wysokości zobowiązania powodów. Nie odgrywa tutaj większego znaczenia okoliczność, że bankowy tytuł egzekucyjny dotyczył okresu, w którym powodowie mieli możliwość spełnienia świadczenia bezpośrednio we frankach. Zastrzeżenie niedozwolonego postanowienia umownego wpływało bowiem ostatecznie na łączną wysokość zadłużenia kredytobiorcy (Nowakowski, 2019, s. 42-43). Wiele przypadków budzi wątpliwości w przedmiocie zmiany stopy oprocentowania. Jak wskazano w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2011 r., sposób określenia przez bank warunków zmiany stopy procentowej kredytu podlega ocenie z punktu widzenia naruszenia interesów konsumenta i w tym zakresie banki powinny zachować szczególną staranność, w szczególności co do precyzyjnego, jednoznacznego i zrozumiałego dla konsumenta określenia tych warunków⁴. Możliwość przyjęcia abuzywności części klauzuli wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 14.05.2015 r., II CSK 768/1412: „W ocenie Sądu Najwyższego, można dostrzec dwa zasadnicze elementy treści kwestionowanej klauzuli dotyczącej zmiany stopy procentowej. Po pierwsze, należy wyróżnić jej część odsyłającą do kryteriów ustalania (weryfikowania) stopy procentowej w czasie trwania stosunku kredytowego (element parametryczny

³ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE L 95, s. 29 ze zm.)

⁴ Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2011 r., sygn. akt I CSK 46/11, LEX nr 1102253.

lub ekonomiczny). Po drugie, w treści klauzuli znalazło się stwierdzenie, że zmiana wysokości oprocentowania kredytu może nastąpić „przy pojawieniu się zmian” wspomnianych parametrów (element decyzyjny, kompetencyjny). Uznanie za abuzywną tylko części kwestionowanej klauzuli umownej pozwala na pozostawienie jako wiążącej strony pozostałej części klauzuli, tj. jej elementu parametrycznego” (Spyra, 2020, s. 42).

Umowy kredytu indeksowanego do kursu franka szwajcarskiego budzą najwięcej kontrowersji w judykaturze. Obecnie w orzecznictwie dominuje bowiem stanowisko, że umowy kredytu indeksowanego, pomimo wadliwego postanowienia, są w pełni skuteczne. Przyjmuje się, że w razie abuzywności klauzuli walutowej sąd może uzupełnić braki w umowie na podstawie zwyczaju bądź za pomocą normy dyspozytywnej. W swym rozstrzygnięciu Sąd Apelacyjny w Warszawie podążył jednak w odmiennym kierunku aniżeli dotychczas judykatura. Skład orzekający, choć nie wprost, przyjął bowiem, że w wyniku stosowania niedozwolonej klauzuli walutowej kredyt indeksowany ulega konwersji do kredytu złotowego. Jakkolwiek rozstrzygnięcie należy uznać za interesujące, to jednak lektura uzasadnienia nasuwa bardzo poważne wątpliwości (Nowakowski, 2020, s. 97-98).

2. KONSEKWENCJE ABUZYWNOŚCI POSTANOWIEŃ UMOWNYCH

Należy wyróżniać trzy stanowiska, które dotyczą sankcji niedozwolonego stosowania postanowień umownych. Pierwszy pogląd mówi, iż klauzule abuzywne są dotknięte nieważnością. Z kolei w świetle drugiego stanowiska zastrzeżenie wadliwych postanowień umownych prowadzi do powstania sankcji bezskuteczności zawieszanej. Za stosowaniem konstrukcji *negotium claudicans* przemawiają zwłaszcza argumenty takie jak związanie oświadczeniem woli jednej ze stron (przedsiębiorcy) oraz przyznanie drugiemu kontrahentowi (konsumentowi) swobody podjęcia decyzji co do potwierdzenia związania niedozwolonym postanowieniem umownym. Niemniej dominujący nurt naukowy konsekwentnie przyjmuje, że niedozwolone postanowienia umowne są objęte sankcją bezskuteczności *ex lege* (Nowakowski, 2021, s. 44-46).

3. ZAKRES ABUZYWNOŚCI

Dość popularna stała się praktyka⁵, że już w pierwszym paragrafie umowy, kredyt jest indeksowany do waluty obcej, zaś kwestie dotyczące sposobu wypłaty i spłaty kredytu w oparciu o kurs z tabeli banku regulowane są w dalszych postanowieniach. Postanowienia te są odrębne również w swojej funkcji. Pierwsze z nich wiąże saldo kredytu z walutą obcą (ma więc konstytutywny charakter dla indeksowanego charakteru kredytu), drugie zaś wskazuje jedynie kurs, po którym przeliczenia walutowe mają być dokonywane (ma zatem znaczenie czysto techniczne). Oczywiście konsekwencje kwestionowania obydwu tych elementów są zasadniczo różne. Zakwestionowanie pierwszego z nich powoduje, że umowa

⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19.10.2018 r., IV CSK 200/18, LEX nr 2565842.

traci charakter umowy kredytu indeksowanego (walutowego), drugiego zaś oznacza jedynie, że brak jest określonego kursu, po którym należałoby wykonywać umowę kredytu indeksowanego (walutowego). Z orzecznictwa sądów polskich i Trybunału Sprawiedliwości wynika, że klauzule umowne podlegają wyeliminowaniu z umowy tylko w takim zakresie, w jakim są abuzywne, o ile wyeliminowanie części klauzuli nie prowadzi do niedopuszczalnej zmiany sensu całości. Możliwość przyjęcia abuzywności części klauzuli wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 14.05.2015 r., II CSK 768/1412 (<http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia3/ii%20csk%20768-14-1.pdf>) [dostęp: 24.05.2023 r.]: „W ocenie Sądu Najwyższego, można dostrzec dwa zasadnicze elementy treści kwestionowanej klauzuli dotyczącej zmiany stopy procentowej. Po pierwsze, należy wyróżnić jej część odsyłającą do kryteriów ustalania (weryfikowania) stopy procentowej w czasie trwania stosunku kredytowego (element parametryczny lub ekonomiczny). Po drugie, w treści klauzuli znalazło się stwierdzenie, że zmiana wysokości oprocentowania kredytu może nastąpić „przy pojawieniu się zmian” wspomnianych parametrów (element decyzyjny, kompetencyjny). Uznanie za abuzywną tylko części kwestionowanej klauzuli umownej pozwała na pozostawienie jako wiążącej strony pozostałej części klauzuli, tj. jej elementu parametrycznego”. Zatem prawidłowe rozumienie zakresu abuzywności prowadzi do wniosku, że nawet zakwestionowanie jednej z norm – klauzuli odsyłającej do tabeli kursowej banku (czyli drugiego elementu rozważanej klauzuli) nie prowadzi do wyeliminowania indeksowanego (walutowego) charakteru kredytu (czyli pierwszej z norm). Nawet po wyeliminowaniu wszystkich elementów abuzywnych kredyt zachowuje zatem walutowy charakter (Spyra, 2020, s. 45-47).

4. STANOWISKO RZECZNIKA FINANSOWEGO W ZAISTNIAŁYM SPORZE

W ostatnim czasie w sprawę znacząco zaangażował się także Rzecznik Finansowy. Swoje uwagi Rzecznik przedstawił w „Analizie prawnej wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami” (https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Raport_RF_Kredyty_walutowe.pdf) [dostęp: 08.06.2023 r.]. Rzecznik Finansowy uważa waloryzowanie kredytu kursem walut za niezgodne z przepisami Prawa bankowego i Kodeksu cywilnego. W raporcie Rzecznik podnosi, że wiele umów kredytowych zawierało zapisy, które można uznać za abuzywne. To oznacza, że nie wiążą kredytobiorców z mocy prawa. Dlatego banki powinny zwracać klientom część rat, które ci wpłacali na podstawie zapisów niezgodnych z prawem. Rzecznik Finansowy widzi szansę na zakwestionowanie nawet fundamentalnego dla części kredytów walutowych (tzw. kredytów waloryzowanych/indeksowanych do walut obcych) zapisu o waloryzacji kwoty kredytu do waluty obcej. Analizując raport Rzecznika, można dojść do konkluzji, że zdaniem Rzecznika swoboda umów określona w Kodeksie cywilnym jest ograniczona zapisami Prawa bankowego. Rzecznik

w swoim raporcie nie bierze również pod uwagę długoterminowego charakteru kredytów mieszkaniowych. W długim okresie rośnie ryzyko zmiany siły nabywczej pieniądza. Zawierając umowę kredytu na 35 lat, nie da się przewidzieć zmian gospodarczych, społecznych i politycznych w tak długim okresie. W podsumowaniu raportu Rzecznik dochodzi do wniosku, że „praktyki banków związane z oferowaniem konsumentom umów kredytów walutowych były nakierowane w znacznej mierze na maksymalizację wyniku sprzedażowego”. Niewątpliwie jest to zarzut *ad absurdum*, gdyż banki nie są instytucjami charytatywnymi, ich celem jest osiągnięcie zysku poprzez maksymalizację wyniku sprzedażowego (<https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/6-2018/artukul/kredyty-frankowe-a-abuzywne-klauzule-waloryzacyjne> [dostęp: 24.05.2023 r.]⁶.

Początkowo, gdy wartość franka szwajcarskiego nie była znaczna, nikt nie zarzucał bankom abuzywności stosownych klauzul. Dopiero zmiany na rynkach spowodowały falę krytyki. W tym miejscu należy się zastanowić, co wydarzy się za kilkanaście lat, gdy na przykład wartość franka szwajcarskiego ponownie osiągnie poziom poniżej trzech złotych za jednego franka. Czy wtedy kredytobiorcy będą występować z roszczeniami przeciwko Skarbowi Państwa i jego instytucjom za to, że te namawiały do składania pozwów o unieważnienie klauzul waloryzacyjnych? Należy stwierdzić, że orzecznictwo sądów spełnia istotną rolę dla sektora bankowego, jednak nie jest to nawet próba wyeliminowania systemowej abuzywności. Niewątpliwie brakuje w tym aspekcie wiodącej roli ustawodawcy, który powinien *de lege ferenda* dokonać istotnych zmian. Jeśli mowa o wpływie abuzywności na rynek sektora finansowego, to jest to istotne zagrożenie. Należy dokonać istotnych przemian w polskim prawie finansowym, które jasno i klarownie będą definiowały wszystkie najważniejsze aspekty kredytów frankowych.

Na okoliczność niniejszego artykułu przeprowadzono ankietę. Badania zostały przeprowadzone w grupie 100 osób z różnych kręgów zawodowych i kulturowych. Badania mają charakter anonimowy. Kwestionariusz składał się z 16 pytań jednokrotnego wyboru, w tym z 6 pytań opisujących wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie i stan cywilny ankietowanych i 10 pytań dotyczących tematyki kredytów walutowych. W pracy zostaną przytoczone tylko te wyniki, które określają problematykę abuzywności na przykładzie postanowień kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF.

---

⁶ <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/6-2018/artukul/kredyty-frankowe-a-abuzywne-klauzule-waloryzacyjne> [dostęp: 24.05.2023]

Tabela 1. Jeżeli umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego była obciążona klauzulami abuzywnymi, czy konsumentowi przysługuje prawo do złożenia roszczenia względem banku?

Jeżeli umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego była obciążona klauzulami abuzywnymi, czy konsumentowi przysługuje prawo do złożenia roszczenia względem banku?	Liczba osób odpowiadających
Tak	67
Nie	32

Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF.

Tabela 2. Czy banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie?

Czy banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie?	Liczba osób odpowiadających
Tak	80
Nie	19

Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF.

Z ankiety wynika jednoznacznie, iż roszczenia kredytobiorców względem kredytodawców bazują w ujęciu konsumentów na przekroczeniu przez banki zasady swobody umów. W związku z tym, nie powinien dziwić wniosek, że większość konsumentów wybrałoby ugodę z bankiem, niż pozew do sądu. Kredytobiorcy nie zdecydują się na drogę prawną z uwagi na ryzyko poniesienia znacznych kosztów postępowania sądowego. Na zakończenie warto dodać, że dość interesujące jest stanowisko ponad połowy ankietowanych, iż banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ich ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie.

BIBLIOGRAFIA

1. Barembuch A. (2016), *Kredyt frankowy a kredyt złotowy – perspektywa zmian clash-flow*. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* (82, nr 4, cz. 2).
2. Chybiński R. (2021), *Kredyty frankowe – Dura lex, sed lex? Prawo Działalności gospodarczej*, *Przegląd Prawa Publicznego*, (7-8).
3. Czech T. (2017), *Abuzywność klauzuli umowy kredytowej dotyczącej przeliczenia walutowego. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r. (I CSK 1049/14)*. *Monitor Prawa Bankowego* (2).

4. Dyrektywa Rady 93/13/EWG z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE L 95, s. 29 ze zm.).
5. Kobylski, P. (2019), *Postanowienia umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej – studium problemu*, Roczniki Nauk Prawnych Tom XXIX (nr 1).
6. https://samorząd.infor.pl/sektor/zadania/zarządzanie_nieruchomosciami/764805,Klauzule-abuzywne-na-czym-polegaja-i-dlaczego-sa-zabronione.html [dostęp 22.05.2023 r.].
7. <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia3/ii%20csk%20768-14-1.pdf> [dostęp: 24.05.2023].
8. <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/6-2018/arttykul/kredyty-frankowe-a-abuzywne-klauzule-waloryzacyjne> [dostęp: 24.05.2023].
9. https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Raport_RF_Kredyty_walutowe.pdf [dostęp: 24.05.2023 r.].
10. Matusiak-Frącczak M. (2018), *Polska praktyka orzecznicza w sprawie kredytów powiązanych z walutą obcą a wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 20.09.2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciu i inni przeciwko Banca Românească SA*. EPS, (nr 4).
11. Nowakowski T. (2019), *Abuzywność klauzuli indeksacyjnej i jej wpływ na skuteczność bankowego tytułu egzekucyjnego. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 4 dnia kwietnia 2019 r., III CSK 159/17*.
12. Nowakowski T. (2020), *Konwersja umowy frankowego kredytu indeksowanego – glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13.11.2018 r., VI ACa 694/18, Glosa (1)*.
13. Nowakowski T. (2022), *Skutki abuzywności klauzul umownych kształtujących istotne postanowienia stosunku prawnego – glosa do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 7.05.2021 r., III CZP 6/21, Glosa (1)*.
14. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19.10.2018 r., IV CSK 200/18, LEX nr 2565842.
15. Spyra T. (2020), *Zakres i skutki abuzywności klauzul przeliczeniowych – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 4.04.2019 r., III CSK 159/17, Glosa, (3)*.
16. Szymański M. (2020), *Ocena w świetle art. 3851 KC walutowej klauzuli indeksacyjnej zamieszczonej w umowie kredytu oraz skutki uznania jej za niedozwolone postanowienie umowne*, Monitor Prawniczy, (14).
17. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. – *Prawo bankowe* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.).
18. Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2011 r., sygn. akt I CSK 46/11.
19. Wierzbowski M. (2019), *Niedozwolony mechanizm ustalania przez bank kursu waluty*. Monitor Prawniczy (22).

20. Wilk A. (2020), *Dochodzenie roszczeń przez konsumentów posiadających tzw. kredyty walutowe – analiza skuteczności* [w:] M. Jagielska, K. Podgórski, E. Sługocka-Krupa (red.), *Dochodzenie roszczeń konsumenckich. Nowy ład dla konsumentów*, Legalis.

ABUSIVENESS ON THE EXAMPLE OF THE PROVISIONS OF INDEXED AND DENOMINATED LOANS

Abstract

The article discusses examples of abusive provisions of loans indexed and denominated in CHF. Recent years have become very difficult for people who have taken franc loans. The crisis also resulted in the strengthening of the world's strongest currencies, including the Swiss franc. As a consequence, the amount of monthly installments of loans in this currency increased significantly. For people who were burdened with a credit obligation, this meant the need to repay a loan with a value two or three times higher than they had originally assumed. The purpose of this work is to present the nature of loan agreements concluded by banks, as well as the provisions contained in these agreements, as a number of cases are currently pending before common courts in which borrowers allege that banks contained the so-called abusive clauses. Therefore, I will discuss several court judgments regarding abusiveness and present what indexed and denominated loans really are.

Keywords: abusiveness, CHF loans, loans, finance.

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1 (2023)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2023.010>

Izabela Kobiera¹

UMOWA KREDYTU INDEKSOWANEGO DO CHF. WYBRANE ASPEKTY PRAWNE

Streszczenie

Artykuł zawiera definicję kredytów walutowych oraz abuzywność niektórych zapisów umownych z nimi związanych. Co więcej skupiono się na dogłębnej analizie kredytów frankowych zawieranych w Polsce, zarówno na przyczynach ich popularności jak i wielkości tych kredytów czy zmianie waluty jaką jest frank szwajcarski. W następnej kolejności po rozważeniu problemów w zakresie kredytów, dokonano próby znalezienia rozwiązań na wspomniane problemy, przez co można rozumieć regulację rynku zarówno przez drogę sądową jak i ugodę. Ostatni rozdział przedstawia opinię kluczowych organów państwa, które są odpowiedzialne za utrzymanie stabilizacji finansowej w Polsce. Opracowanie wsparte jest o wyniki ankiety przeprowadzonej na grupie 100 osób poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF. Jej celem było uzyskanie informacji o konsekwencjach zawarcia umów kredytów indeksowanych i denominowanych do Franka Szwajcarskiego.

Słowa kluczowe: kredyty walutowe, kredyty frankowe, kredyty indeksowane do waluty obcej.

WSTĘP

Poniższy artykuł ma na celu analizę oraz poszerzenie wiedzy w zakresie kredytów denominowanych i indeksowanych do franka szwajcarskiego. Co więcej poruszone zostaną problemy związane z wyżej wspomnianymi kredytami oraz dokonana zostanie próba odnalezienia rozwiązania tych problemów.

---

¹ Studentka kierunku Prawo – studia jednolite magisterskie, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

Coraz większą popularnością cieszy się hipoteczny kredyt mieszkaniowy, który stanowi często jedyną możliwość by zdobyć fundusze, które pozwolą konsumentom na zakup mieszkania czy budowę domu. Może on występować zarówno w formie kredytu w walucie polskiej tzw. walucie krajowej bądź kredytu w walucie obcej np. franku szwajcarskim. Poprzez kredyt rozumiemy umowę długoterminową, która jest zawierana przeważnie na kilkanaście lat. Co więcej wiąże się ona z szczególnym ryzykiem, co jest charakterystyczne dla produktów bankowych. Wspomniane już kredyty w walucie obcej wiążą się z ryzykiem walutowym, które przysporzyło wielu kredytobiorcom wielu problemów w ostatnim czasie. Analiza tych problemów umożliwi uniknięcie ich w przyszłości oraz pozwoli poszerzyć wiedzę, która może okazać się przydatna w przypadku kolejnej umowy kredytowej, którą konsumenci będą chcieli zawrzeć. Artykuł został napisany w oparciu o literaturę zarówno z kredytów frankowych i złotych, jak i polityki publicznej w dziedzinie kredytów hipotecznych, ryzyka stopy procentowej, orzecznictwa sądowego w zakresie kredytów frankowych oraz stanowisk instytucji publicznych, dotyczących kredytów frankowych. Do głównych celów należy zbadanie problematyki kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, kontrowersji, które są z nim związane, przyczyn popularności tego produktu bankowego oraz zbadanie wpływu ryzyka prawnego, dotyczącego kredytu na sektor bankowy oraz wszelkie możliwości jego uregulowania. Warto zauważyć rozważyć tezę, iż model obecnie obowiązujący nie przystaje do rzeczywistości współczesnego sektora bankowego.

1. KREDYTY INDEKSOWANE KURSEM FRANKA SZWAJCARSKIEGO

1.1. KREDYT WALUTOWY

Po raz pierwszy kredyty, które są waloryzowane frankiem szwajcarskim pojawiły się na rynku kredytowym w Polsce na początku XXI wieku (Markowski, 2001, s. 213). Zarówno ich popularność wśród kredytobiorców jak i częstotliwość oferowania ich przez banki była spowodowana utrzymywaniem się w stałym poziomie stóp procentowych na znacznie wyższym poziomie niż działo się to w Europie Zachodniej (Wyżnikiewicz, 2015, s. 5). W tamtym czasie konsument zainteresowany kredytem mieszkaniowym w polskiej walucie musiał liczyć się z oprocentowaniem wynoszącym 20%, co w wielu przypadkach powodowało brak możliwości skorzystania z takiego kredytu. Natomiast kredyt, który waloryzowany był w walucie franka szwajcarskiego był jednoznaczny z możliwością kredytu tańszego oraz cechującego się większą dostępnością, który były w stanie zaspokoić potrzeby mieszkaniowe Polaków (Bartosiewicz, 2019, s. 28-29). Zatem znacznie tańszym mechanizmem, który umożliwił finansowanie zakupu mieszkania stanowił kredyt waloryzowany w walucie obcej, którego stopy procentowe były znacznie niższe od tych w złotych polskich. Dla kredytobiorcy miało szczególną wagę niższe oprocentowanie kredytu, gdyż skutkowało ono znacząco niższą miesięczną ratą spłacanego przez nich kredytu, co za tym idzie mieli oni większe zdolności kredytowe. Kredyt frankowy był oferowany zarówno pod postacią kredytu denominowanego jak i kredytu indeksowanego. Analizując strukturę kredytu denominowanego we franku

szwajcarskim warto zauważyć iż kwota kredytu w walucie obcej jest znana z góry, w przeciwieństwie do wysokości wypłacanej kwoty w polskiej walucie, ponieważ zależy ona od kursu waluty, który obowiązywał w dniu wypłaty danej kwoty. Kredyty indeksowane we frankach charakteryzują się z kolei na określeniu umownej kwoty kredytu w walucie polskiej, a następnie przeliczeniem jej na walutę franka szwajcarskiego zgodnie z kursem obowiązującym w dzień wypłaty. Zarówno jeden jak i drugi rodzaj kredytu wspólnie cechowały się wypłatą kwoty w złotych, oraz ratami, które do czasu wprowadzenia ustawy antyspreadowej, były również płacone w walucie polskiej (Barembuch, 2016, s. 486).

Na samym początku szczególnie wielkim zainteresowaniem mogły się cieszyć kredyty waloryzowane w dolarach amerykańskich czy też euro, popularność kredytów frankowych pozyskiwana była stopniowo. Za wydarzenie, które rozpoczęło znaczący wzrost ich popularności można przyjąć przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i rozwój gospodarki, który był z tym związany. Za przyczyny ich ostatecznej dominacji uznaje się niższe oprocentowanie oraz zmiany kursu franka szwajcarskiego względem złotego, który był szczególnie korzystny dla kredytobiorców do sierpnia 2008 roku. Warto zauważyć iż w tamtym czasie banki w innych krajach również chętnie oferowały konsumentom kredyty w walucie obcej. W głównej mierze do wprowadzenia ich na rynek przyczyniła się liberalizacja obrotu dewizowego, oraz przejaw kluczowej różnicy między stopami procentowymi obowiązującymi w konkretnym państwie, a kraju, który posiadała inną walutę, m.in. franka szwajcarskiego. Kredyty w polskiej walucie miały mniej korzystne oprocentowanie, co było jednoznaczne z wysokimi ratami, a to z kolei powodowało zmniejszenie zdolności kredytowej, przez co banki posiadały znacznie mniejszą liczbę kredytobiorców. Zupełnie inna sytuacja miała miejsce w przypadku kredytów w innej walucie. Jednak należy zauważyć, że kredyty te cechowały się szczególnym ryzykiem walutowym, gdyż saldo zadłużenia oraz rata, która z niego wynikała była uzależniona od kursu waluty obcej (Czabański, Konieczny, Korpalski, 2020, s. 24).

Za fundamentalne zatem możemy określić prawidłowe poinformowanie kredytobiorcy o ryzyku, który wynikał z możliwej niekorzystnej zmiany kursu waluty. Przez ryzyko należy tu rozumieć zarówno zwiększenie miesięcznej raty kredytowej, jak i całkowitego wzrostu wysokości zadłużenia. Szczególnie niebezpieczne jest to iż wzrost wysokości zadłużenia nie jest w żaden sposób ograniczony, przez co należy rozumieć, że w trakcie obowiązującej kredytobiorcą umowy, saldo zadłużenia może przewyższyć wartość chociażby całego majątku kredytobiorcy. Co może skutkować pozbawieniem kredytobiorcy praw dysponowania nieruchomością, gdyż chociażby chęć sprzedania danej nieruchomości może zostać uniemożliwiona, chyba, że dokonano by spłaty pozostałego zadłużenia przy pomocy innych środków. Można zatem postrzec szczególną różnicę między poziomem ryzyka kredytu walutowego, a ryzykiem związanym ze wzrostem oprocentowania kredytu, które będzie skutkowało jedynie wzrostem raty odsetkowej, zaś bez zmian pozostanie saldo zadłużenia. W sytuacji, w której kredytobiorca popadłby w problemy związane ze wzrostem oprocentowania, nie ma przeciwskażeń do sprzedania nieruchomości,

która stanowi zabezpieczenie kredytu oraz w dalszym kroku spłaceniu pozostałości zadłużenia finansowego. Gdy mamy styczność z kredytem walutowym, przypadek skokowego wzrostu kursu walut wiąże się ze wzrostem salda kapitału, co z kolei ma wpływ na wysokość raty kapitałowo-odsetkowej, a rozwiązanie problemu za pośrednictwem sprzedaży nieruchomości jest w większości przypadków niemożliwe. Poprzez połączenie wysokości zobowiązania z umowy wraz z kursem waluty obcej, banki przeniosły ryzyko walutowe na kredytobiorcę. Banki udzielały kredytów oprocentowanych niską stopą procentową w porównaniu z walutą krajową, a same zaciągały wyrażone w walucie obcej zobowiązania, bez ryzyka, iż zmiany kursu waluty spowodują, że transakcje staną się nieopłacalne.

1.2. ABUZYWNOŚĆ NIEKTÓRYCH KLAUZUL KREDYTU FRANKOWEGO

Poprzez częste spory pomiędzy bankami, a kredytobiorcami związanymi z kredytami walutowymi, szczególnego znaczenia zaczęły nabierać zagadnienia postanowień niedozwolonych. Ich regulacją zajmują się Kodeks Cywilny, jednak informacje co do zasad ich stosowania są zawarte w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. (Paxford, 2020, s. 15) Postanowienia niedozwolone znane są również pod nazwą klauzule abuzywne, które zgodnie z art. 385 KC definiuje się jako postanowienie, które nie było w sposób indywidualny ustalone z konsumentem i nie wiąże go, jeśli prawa oraz obowiązki konsumenta są określane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy. W celu uznania postanowienia za abuzywne, zarówno przesłanka o rażącym naruszeniu interesów jak i sprzecznością z dobrymi obyczajami muszą być spełnione łącznie. Art. 385 KC za postanowienia sprzeczne z dobrymi obyczajami uznaje postanowienia, które prowadzą do powstania braku równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, poprzez wykorzystanie niewiedzy bądź naiwności konsumenta, oraz jego celowa dezinformacja. Nie mamy legalnej definicji dobrych obyczajów, w związku z czym w celu oceny sprzeczności z dobrymi obyczajami stosuje się zasady uczciwego postępowania, która powinna być przestrzegana przez ogół społeczeństwa. Mówiąc o rażącym naruszeniu interesów prawnych, orzecznictwo rozumie stworzenie stanu nierównowagi stron umowy, który prowadzi w konsekwencji do dysproporcji praw oraz obowiązków na niekorzyść konsumenta. W przypadku wystąpienia w umowie kredytowej postanowienia niedozwolonego, konsument nie jest prawnie związany danym postanowieniem, co nie ma wpływu na skuteczność pozostałej części umowy, która nie traci ważności. Co więcej, wyłączenie klauzul abuzywnych z umowy kredytowej nie powoduje jej nieważności, nawet jeśli, bez wyżej wspomnianych postanowień nie doszłoby do zawarcia tej umowy. Ważne jest również, iż poprzez postanowienia uzgodnione w sposób indywidualny z konsumentem, nie można rozumieć postanowień, które znajdowały się we wzorze umowy. Za postanowienie nieuzgodnione w sposób indywidualny można jednak postrzegać części umowy, na której treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. Z kolei za rzeczywisty wpływ rozumie się iż kredytobiorca posiada realną możliwość by wpłynąć na treść postanowień umowy kredytowej. Na przełomie ostatnich lat

na terenie Polski nasiliła się tendencja do występowania przeciwko bankom przez kredytobiorców, którzy są zadłużeni na zasadach waloryzowanego kredytu hipotecznego. Szwajcarski Bank Narodowy swoją decyzją z 2015 roku spowodował szczególnie duży wzrost powództw, które były spowodowane gwałtownym zwiększeniem się zobowiązań kredytowych, przez kluczową w tej sytuacji rosnącą wartość kursu franka szwajcarskiego względem złotych. To z kolei przyczyniło się do poszerzenia wątpliwości związanych z zastosowaniem przez banki klauzul abuzywnych w umowach kredytowych. Analizując sprawy, można zauważyć wzrostową tendencję liczby orzeczeń sądów powszechnych, które w wyrokach podważały poszczególne klauzule zawarte w umowach kredytów frankowych. Za wątpliwe coraz częściej uznawano zarówno weryfikacje określenia sposobu ustalenia kursu walut jak i fakt, iż może to stanowić ukryte wynagrodzenie banku oraz to że są one niezgodnione indywidualnie, sprzeczne z dobrymi obyczajami, bądź rażąco naruszają interesy kredytobiorcy. Kwestionowaniu podlegać zaczęła sama istota kredytu indeksowanego we frankach szwajcarskich. Wyroki uzasadniano tym, iż skoro wynikające z umowy zobowiązanie było wyrażone w walucie krajowej, a jedynie saldo było przeliczane według kursu franka szwajcarskiego, to bezpodstawne byłoby wymaganie dokonania zapłaty we frankach szwajcarskich.

2. PRÓBA ROZWIĄZANIA PROBLEMU KREDYTÓW FRANKOWYCH

2.1. PRÓBY SAMOREGULACJI RYNKU

Poprzez szczególnie duży wzrost zobowiązań wielu Polaków, który spowodowany był problemami kredytowymi, życie milionów ludzi zrównać można było z życiową tragedią. Wzrastał poziom frustracji gniewu, oraz poczucia iż stali się oni ofiara ogromnego oszustwa. Wydają się zatem normalne iż sprawa tzw. frankowiczów stała się tak głośnymi i popularnym tematem wśród dziennikarzy, polityków czy ekonomistów. Z tego powodu w marcu 2015 roku, środowisko bankowe, które jest Zrzeszone w Związku Banków Polskich, opublikowało Białą księgę kredytów frankowych w Polsce, która zawierała ich punkt widzenia, oraz próbę przerzucenia odpowiedzialności na przedstawicieli życia publicznego. Co więcej dokonała próby rozwiązania problemów, które dotknęły kredytobiorców. W tym celu branża bankowa wdrożyła pakiety, które miały na celu zmniejszenie skutków drastycznego wzrostu kursu franka szwajcarskiego. W pakietach tych można było wyróżnić pomoc za pośrednictwem:

- uwzględnienia ujemnej stawki LIBOR,
- obniżenia spreadów walutowych,
- umożliwienia dokonania bezprowizyjnej zmiany waluty kredytu z franka szwajcarskiego na złote po kursie zbliżonym do kursu średniego NBP,
- uelastycznienia procedur restrukturyzacyjnych,
- odstąpienia od żądania nowych zabezpieczeń od kredytobiorców regularnie spłacających swoje zobowiązania, dodatkowo wobec kredytobiorców

mających problemy ze spłatą zobowiązań zaproponowano następujące działania restrukturyzacyjne:

- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmniejszenia wysokości raty na okres 6-12 miesięcy,
- wprowadzenia elastycznego harmonogramu rat dopasowanego do zmiennych dochodów klientów,
- zawieszenia płatności rat w całości lub części kapitałowej na okres 6-12 miesięcy,
- ustalenia przez bank nowego harmonogramu spłat,
- wakacji kredytowe (https://zbp.pl/getmedia/583d24ce-450e-4a97-a9bc-4c71b85f7749/06-Biala-ksiega-kredytow-frankowych-w-Polsce_marzec_2015).

Oczywiście, bez wątplenia pozytywny odbiór posiada fakt iż banki dokonały nieprzymuszonej propozycji pomocy dla osób które posiadały kredyty frankowe, jednak należy pamiętać iż żadna propozycja banków nie brała pod uwagę częściowego przejęcia od kredytobiorców ryzyka walutowego. Zatem zauważyć należy iż nie doszło do rozwiązania tego problemu społecznego, na jaki składał się szokujący wzrost salda kapitału kredytu, a przedstawione wyżej propozycje posiadały w sobie interes banku, gdyż kredytobiorcy, których możliwość regulowania zobowiązań została utracona, mogli stanowić dla banków znacząco poważniejszy problem.

Na okoliczność niniejszego artykułu została przeprowadzona ankieta. W badaniu udział wzięła grupa 100 osób z różnych kręgów zawodowych i kulturowych. Charakter badań był anonimowy. Kwestionariusz składał się z 16 pytań jednokrotnego wyboru, w tym z 6 pytań pozwalających określić wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie i stan cywilny ankietowanych i 10 pytań dotyczących kredytów walutowych. W pracy zostaną przytoczone tylko te wyniki, które określają problematykę kredytów indeksowanych do CHF.

Tabela 1. Czy celem ewentualnej ugody między kredytobiorcą a bankiem powinno być zrównoważenie sytuacji „frankowiczów” (kredytobiorców umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w CHF) z sytuacją „złotówkowiczów” (kredytobiorców umów kredytu w krajowej walucie)?

Czy celem ewentualnej ugody między kredytobiorcą a bankiem powinno być zrównoważenie sytuacji „frankowiczów” (kredytobiorców umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w CHF) z sytuacją „złotówkowiczów” (kredytobiorców umów kredytu w krajowej walucie)?	
Tak	61
Nie	38

Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF.

Tabela 2. Czy banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ich ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie?

Czy banki powinny mieć obowiązek proponowania ugód i w ich ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie?	
Tak	80
Nie	19

Zródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF.

Z ankiety wynika, iż kredytobiorcy chętniej patrzą na możliwość ugody między nimi, a kredytodawcami. Wynika to zapewne między innymi ze strachu przed ryzykiem związanym z ponoszeniem kosztów procesowych w przypadku wytoczenia pozwu przeciwko kredytodawcy. Warto zauważyć, iż ponad 50 procent ankietowanych uważa, że banki powinny mieć obowiązek proponowania ugody i w ich ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie.

3. STANOWISKO NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO W SPRAWIE KREDYTÓW DENOMINOWANYCH LUB INDEKSOWANYCH DO FRANKA SZWAJCARSKIEGO

Sąd Najwyższy kierował pytanie w sprawie frankowiczów, zarówno do Narodowego Banku Polski, jak i do innych instytucji. Narodowy Bank Polski określił swoje stanowisko w przypadku tej sprawy, zwracając szczególną uwagę na kontekst ekonomiczny, skutki wyroków sądowych oraz to jak wpłynęły one na poziom stabilizacji krajowego systemu finansowego. Podkreślił on iż, w przypadku aprecjacji franka szwajcarskiego bez względu na przyjętą tabelę kursową, poziom pozostałego kapitału kredytu do spłaty wzrósłby. Co więcej NBP twierdzi, iż stosowanie średniej tabeli kursów NBP zamiast kursów z tabeli kursowej banków, byłoby postrzegane jako najmniejsza ingerencję w umowę. Jak przedstawia Prezes NBP, zastąpienie zapisu abuzywnego umownego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty kursem średnim NBP, wydają się uzasadnione i proporcjonalnie, umożliwiłyby to utrzymanie umowy, eliminując z umowy wyłącznie zapisy niedozwolone. (<https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/pisma-urzedowe/iii-czp-11-21-stanowisko-w-sprawie-walutowych-kredytow-185158262> [dostęp 24.05.2023]).

Warto również zwrócić uwagę na komunikat Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 25 marca 2022 r., w którym doszło do spostrzeżenia, że najistotniejszym źródłem zagrożeń dla stabilności systemu finansowego w Polsce jest ryzyko prawne mieszkaniowych kredytów walutowych. KSF przedstawiło stanowisko, w którym zauważyło, że rozstrzygnięcia sądowe prowadzące do unieważnienia umów kredytowych godzą w ekonomiczną logikę rozliczeń stron oraz są nieproporcjonalne w stosunku do najczęściej kwestionowanych postanowień umownych. Co więcej

stanowią ono źródło zakłócania funkcjonowania podstawowych mechanizmów rynkowych oraz generują istotne obciążenie dla sektora bankowego, co może nieść negatywne skutki dla deponentów oraz osłabić zdolności finansowania polskiej gospodarki. (Komunikat Komitetu Stabilności Finansowej po posiedzeniu dotyczącym nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym, <https://www.nbp.pl/nadzormakroostroznościowy/komunikaty/2022-03-28> [dostęp 24.05.2023]

PODSUMOWANIE

Analizując zagadnienie kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego należało zwrócić uwagę na przyczynę drastycznego wzrostu popularności tych kredytów. Zarówno niskie oprocentowanie jaki i optymistycznie wyglądająca sytuacja kursu franka szwajcarskiego względem złotych stanowiła ogromną zachętę dla kredytobiorców, którzy nieświadomi ryzyka walutowego, przekonali się o niebezpieczeństwie, które się z nim wiązało. Kredyty frankowe stanowiły bowiem źródło problemu społecznego, które odbiło się zarówno na gospodarce jak i stabilności krajowego systemu finansowego. Stanowiska NBP czy KSF wskazują z jaką skalą problemu musieli się mierzyć kredytobiorcy. Pomimo prób pomocy przez banki, sytuacja wciąż nie wygląda niekorzystnie dla tzw. frankowiczów. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że z aprobatą spotkała się idea wprowadzenia obowiązku proponowania ugód i w ich ramach przewalutowania kredytów na złote w taki sposób, jakby umowa kredytu w CHF od początku była zaciągnięta w krajowej walucie.

BIBLIOGRAFIA

1. Barembruch A.(2016), *Kredyt frankowy a kredyt złotowy– perspektywa zmian cash-flow*. „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, (nr 4/2016 (82), cz. 2.)
2. Bartosiewicz, A. (2019) *Skutki zaniechania polityki publicznej w dziedzinie kredytów hipotecznych*, w: „Studia z Polityki Publicznej”, (nr 2/2019).
3. Czabański J. (2020), Konieczny, T. (2020) , Korpalski, M. (2020), *Przewodnik frankowicza*.
4. https://zbp.pl/getmedia/583d24ee-450e-4a97-a9bc-4c71b85f7749/06-Biala-ksiega-kredytow-frankowych-w-Polsce_marzec_2015 [dostęp: 24.05.2023r.].
5. <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/pisma-urzedowe/iii-czp-11-21-stanowisko-w-sprawie-walutowych-kredytow-185158262> [dostęp: 24.05.2023r.].
6. Komunikat Komitetu Stabilności Finansowej po posiedzeniu dotyczącym nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym, <https://www.nbp.pl/nadzormakroostroznościowy/komunikaty/2022-03-28> [dostęp: 24.05.2023r.].
7. Markowski Ł. (2001), *Konsekwencje finansowe dla klienta banku z perspektywą możliwych wyroków sądowych w sporach frankowych*. Zarządzanie finansami. Narzędzia i kluczowe wyzwania.
8. Paxford B. (2020), *Wykładnia umowy kredytu bankowego. Kredyty frankowe i złote. Komentarz praktyczny z orzecnictwem, decyzje Prezesa UOKiK, przykłady klauzul niedozwolonych*

9. Wyżnikiewicz, B. (2015) *Kredyty we frankach. Rzeczywista skala problemu dla polskiej gospodarki. Konsekwencje realizacji proponowanych rozwiązań*

CREDIT AGREEMENT INDEXED TO CHF. SELECTED LEGAL ASPECTS.

Abstract

The article contains a definition of foreign currency loans and the abusiveness of some contractual provisions related to them. What's more, the focus was on an in-depth analysis of CHF loans concluded in Poland, both on the reasons for their popularity and the size of these loans or the change of the Swiss franc currency. Subsequently, after considering the problems in the field of credit, an attempt was made to find solutions to these problems, which can be understood as market regulation both through litigation and settlement. The last chapter presents the opinion of the key state authorities responsible for maintaining financial stability in Poland. The study is supported by the results of a survey conducted on a group of 100 people devoted to the judicial practice in the field of loan agreements indexed and denominated in CHF. Its purpose was to obtain information on the consequences of concluding loan agreements indexed and denominated in the Swiss franc.

Keywords: foreign currency loans, franc loans, loans indexed to a foreign currency.

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1 (2023)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2023.011>

Aleksandra Kucharska¹

WPLYW ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI NA POLSKIE ORZECZNICTWO SĄDOWE

Streszczenie

W artykule omówiono wpływ orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na polskie orzecznictwo sądowe. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie niezaprzeczalnego charakteru wpływu w polskiej doktrynie i judykaturze prawa Unii Europejskiej. W niniejszym opracowaniu zostaną omówione orzeczenia sądowe, których przedmiotem była kwestia ustalenia pierwszeństwa prawa krajowego przed prawem wspólnotowym, co pozwoli udowodnić bezapelacyjne działanie TSUE oraz jego konsekwencje. Opracowanie wsparte jest o wyniki ankiety przeprowadzonej na grupie 100 osób poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF. Jej celem było uzyskanie informacji o konsekwencjach zawarcia umów kredytów indeksowanych i denominowanych do Franka Szwajcarskiego.

Słowa kluczowe: orzecznictwo TSUE, orzecznictwo krajowe, kredyty frankowe.

WSTĘP

Niniejsze opracowanie zostało poświęcone zbadaniu zagadnieniu jakim jest wpływ TSUE na polskie sądownictwo w ujęciu kredytów denominowanych i walutowych oraz jego konsekwencje dla polskiego systemu prawnego. TSUE jako instytucja odpowiedzialna za interpretację i stosowanie prawa Unii Europejskiej wywiera niezaprzeczalny wpływ w doktrynie i judykaturze. Rozważanie też wyroków i postanowień TSUE w procesie wydawania orzeczeń przez sądy poszczególnych państw jest regułą, której źródłem są normy wynikające z przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz krajowych konstytucji. Pozwała

---

¹ Studentka kierunku Prawo – studia jednolite magisterskie, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

to na wprowadzanie jednolitych zasad interpretacji prawa unijnego oraz kontrolowanie zgodności prawa krajowego z prawem unijnym. Warto pamiętać o tym, że wraz z wpływem pojawiają się też wyzwania, które wymagają zachowania polskiej tożsamości prawnej i konstruktywnego dialogu, aby znaleźć porządek między interesami Unii Europejskiej a interesami Polski.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku przyniosło ze sobą konieczność uwzględniania prawa Unii Europejskiej w krajowym systemie prawnym². Decyzje Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej mają bezpośredni wpływ na polskie sądy ze względu na zobligowanie do stosowania norm unijnych. Zatem orzecznictwo TSUE stanowi istotne źródło prawa, które przyczynia się do kształtowania polskiego orzecznictwa w zakresie prawa europejskiego.

Tezą niniejszego opracowania jest założenie, iż TSUE ujednolicając linię orzeczniczą polskich sądów w sposób rzeczywisty przyczynia się do ochrony praw jednostki³ (polskich obywateli), wolności gospodarczej i innych podstawowych praw, które zostały zagwarantowane przy wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

1. UZNAWANIE PRYMATU PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ

Zasada pierwszeństwa (prymatu) jako fundamentalny aspekt systemu prawnego Unii oznacza pierwszeństwo stosowania prawa unijnego przed prawem krajowym państw należących do Unii Europejskiej w przypadku pojawienia się sprzeczności między nimi. W związku z tym gdy zaistnieje konflikt normy unijnej z normą krajową właściwy organ stosujący prawo winien zastosować normę unijną, odmawiając tym samym zastosowania obowiązującym regulacjom prawa wewnętrznego (Wójtowicz, Warszawa 2003, s. 120). Powyższa zasada została ustanowiona przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej⁴ w celu zapewnienia jednolitego stosowania prawa unijnego w państwach członkowskich oraz utrzymania integralności prawnego porządku unijnego. Wraz z innymi zasadami pełni ona ważne funkcje w porządku prawnym UE. Przede wszystkim służy wypełnieniu luk w prawie unijnym, które stało się „nowym porządkiem prawnym niemającym historycznego precedensu i współczesnego odpowiednika” (Wróbel, Kraków 2005, s. 39). Istotą wspomnianej zasady jest zagwarantowanie spójności i jednolitości interpretacji prawa Unii Europejskiej, co warunkuje zapobieganie różnicom w wykładni prawa między poszczególnymi państwami Unii.

Zatem omawiana zasada wyklucza nie tylko stosowanie, ale również stanowienie przepisów krajowych, które będą sprzeczne z przepisami unijnymi.⁵ Pierwszeństwo

² Traktat o przystąpieniu Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Łotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji (2003) (Dz.U. L 236 z 23.9.2003 ze zm.).

³ Traktat o Unii Europejskiej art. 2 (wersja skonsolidowana 2016).

⁴ Zasada, która nie występuje *expressis verbis* w traktatach, wynika ona głównie z orzecznictwa.

⁵ Według Trybunału Sprawiedliwości „zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa wspólnotowego postanowienia traktatów i bezpośrednio stosowane akty prawne organów Wspólnot wywierają w wewnętrznym porządku prawnym nie tylko skutek taki, że poprzez swe wejście

stosowania prawa Unii Europejskiej przed prawem krajowym państw członkowskich „stanowi regułę kolizyjną, która w przypadku kolizji prawa krajowego z prawem unijnym pozwala rozstrzygnąć, jaki przepis -unijny czy krajowy- należy zastosować w konkretnym stanie faktycznym” (Całka, Lublin, 2016, s. 2).

W przypadku pojawienia się sprzeczności pomiędzy prawem krajowym a prawem unijnym, sądy krajowe zobowiązane zostały do zwrócenia się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym. Z kolei TSUE podejmując decyzję w sprawie wykładni prawa unijnego wyda wyrok, który jest wiążący dla sądów krajowych. Wobec powyższego sądy krajowe zobligowane są zharmonizować własne rozstrzygnięcia zgodnie do interpretacji TSUE⁶.

Polska w chwili dołączenia do Unii Europejskiej została obowiązana do przejęcia całego dorobku prawnego UE (*acquis communautaire*) wskutek czego, zobligowała się do przestrzegania zasady pierwszeństwa prawa unijnego, a „powinność taka jest prawnym następstwem ratyfikowania w zgodzie z Konstytucją RP (i na jej podstawie) umów międzynarodowych⁷. Jednakże zgodnie z treścią polskiej ustawy zasadniczej⁸ w myśl art. 8 ust. 1 „Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej” co z kolei wydaje się być sprzeczne z zasadą prawa unijnego. Toteż w ślad za orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, liczni przedstawiciele polskiej doktryny naukowej starają się znaleźć odpowiedź na pytanie: Czy prawo wspólnotowe ma pierwszeństwo przed prawem krajowym? (Brodawka, Warszawa, 2012; Biernat, 2004, nr 11, s. 24).

Trybunał starał się wielokrotnie rozwijać znaczenie zasady prymatu dla integralności jednolitości prawnej Unii Europejskiej. Zgodnie z jego orzecznictwem, podstawowym założeniem funkcjonowania systemu jest zapewnienie prymatu normy unijnej nad porządkiem krajowym państwa należącego do Unii Europejskiej, gdyż w innym wypadku współpraca stałaby się bezprzedmiotowa i bezcelowa (Kornobis-Romanowska, Warszawa 2004, s. 23). Zatem zamierzenie wielokrotnie w doktrynie podkreśla się, że zasada pierwszeństwa prawa unijnego „musi stanowić i stanowi konstytutywny element ponadnarodowego charakteru Unii Europejskiej oraz istotę jej porządku prawnego” (Kornobis-Romanowska, Warszawa 2004, s. 23).

---

w życie uniemożliwiają stosowanie każdego przepisu prawa wewnętrznego z nimi sprzecznego, lecz także [...] powodują, że wejście w życie nowej normy prawa wewnętrznego jest niemożliwe w takim zakresie, w jakim byłaby ona sprzeczna z normami wspólnotowymi’, zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1978 r. w sprawie 106/77 *Amministrazione delle Finanze dello Stato przeciwko Simmenthal SpA* [1978], ECR 629.

⁶ Pytania prejudycjalne, w których Trybunał Sprawiedliwości udziela odpowiedzi na pytania prawne sądów krajowych, przed którymi toczą się postępowania związane z zastosowaniem prawa unijnego. Pytania sądów krajowych dotyczą wykładni lub ważności przepisów prawa Unii Europejskiej.

⁷ Wyrok TK z dnia 11 maja 2005 r., K 18/04, pkt 11.2 (Dz.U. z 2005 r., poz.744).

⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Zainteresowanie wspomnianą zasadą nie było przedmiotem rozważań tylko i wyłącznie Trybunału Sprawiedliwości, lecz również sądów czy trybunałów krajowych np. w Polsce. Jednakże, stanowisko wspomnianych wcześniej organów w przeciwieństwie do Trybunału nie zawsze było tak stanowcze w tej materii (Wasilewski, Toruń 2009, s. 172-174).

W wyroku z dnia 17 marca 2003 r., Trybunał Konstytucyjny rozstrzygając o zgodności z Konstytucją o referendum ogólnokrajowym, zaznaczył, że w ujęciu art. 9 Konstytucji Rzeczypospolitej „Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego” formułując tzw. zasadę przychylności procesowi integracji europejskiej⁹. Zatem Trybunał podkreślił, że Konstytucję należy interpretować w sposób, który przyczyni się do realizowania się zasady przychylności. Pomimo tego, Trybunał nie oświadczył co stoi za pojęciem zasady przychylności i nie wyznaczył granic interpretacji, które są dozwolone, wskutek powyższego orzeczenie TK miało fundamentalne znaczenie. Bowiem Trybunał podkreślił, że niezbędne jest dokonanie wspomianej interpretacji postanowień Konstytucji, które pozwolą na wyeliminowanie ewentualnych sprzeczności pomiędzy normą unijną a normą wewnątrzkrajową.

2. WŁAŚCIWOŚĆ ROZSTRZYGANIA SPORÓW

W nauce prawa dzieli się systematykę sporów na spory prawne i polityczne oraz spory zwykłe i kwalifikowane (Kragiel, Białystok, 2017, s. 99). Z kolei Karta Narodów Zjednoczonych w art. 36 ust. 3 posługuje się terminem „spory prawne” lecz w swych rozważaniach nie wspomina o sporach politycznych¹⁰. TSUE jako najwyższy organ sądownictwa Unii Europejskiej posiada właściwość rozstrzygania sporów dotyczących prawa unijnego¹¹. Cięży na nim odpowiedzialność interpretacji i stosowania prawa unijnego oraz zapewnienia spójności w jego wykładni oraz stosowania we wszystkich państwach członkowskich. Sądy krajowe państw należących do Unii Europejskiej w przypadku wątpliwości co do interpretacji czy też zastosowania normy unijnej są uprawnione do skierowania pytania prejudycjalnego¹². Toteż decyzje w takich sprawach mają bezpośredni wpływ na rozstrzygnięcia polskich sądów.

Sądy krajowe wykorzystują wykładnię prounijną, czyli dokonują reinterpretacji norm prawa krajowego w świetle celu i skutku prawa unijnego. Przenosząc *de facto* wskazane obowiązki na grunt krajowy sądy krajowe stosują krajowe przepisy proceduralne dostosowując jednocześnie i ich skuteczność do potrzeb prawa unijnego (Krzysztofik, Lublin, 2022). Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ma ogólną właściwość w zakresie interpretacji i stosowania prawa, z kolei sądy państw członkowskich mają obowiązek bezpośredniego stosowania poprzez uwzględnienie

⁹ Wyrok TK z dnia 17 marca 2003., K 11/03, (Dz. U. z 2003 r., poz. 904).

¹⁰ Karta Narodów Zjednoczonych (Dz. U. 1947 nr 23 poz. 90).

¹¹ Traktat o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).

¹² Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).

celów i zasad prawa unijnego. Podziałowa struktura zapewnia spójność podczas stosowania norm unijnych we wszystkich państwach członkowskich. Zatem konsekwentne stosowanie interpretacji *ex lege* UE pełni kluczową rolę w funkcjonowaniu spójnego państwa.

3. WYKŁADNIA PRAWA UNIJNEGO PRZEZ POLSKIE SĄDY

Wykładnia prawa unijnego jest stosowana w świetle celów i zasad prawa unijnego przez polskie sądy. Celem normy unijnej jest zapewnienie jednolitego rynku, ochrony praw jednostki oraz respektowanie podstawowych swobód.

Wpływ wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na polskie orzecznictwo powoduje bezpośredni skutek, jednak z zasady nie prowadzi do odmowy zastosowania przepisu krajowego. Natomiast przeciwnie, sądy i odpowiednie organy obowiązane są do przystosowania danego przepisu ustawy krajowej, aby norma prawna, która będzie z niego wynikała była zgodna z prawodawstwem Unii Europejskiej. Wydawać by się mogło zatem, że rolą kredytów walutowych i denominowanych jest zabezpieczenie kredytobiorców w myśl ochrony obywatela przez Unię Europejską. Zatem niemożliwe jest wydanie jednego wyroku, który posłuży jako wspólne rozstrzygnięcie. „Badanie abuzywności postanowień umownych w tzw. sprawach frankowych wymaga uwzględnienia całokształtu stanu prawnego, faktycznego i ekonomicznego, który legł u podstaw związania się stron konkretną umową. Stąd też próżno oczekiwać, by judykatura znalazła uniwersalne rozwiązanie problemu, które można zastosować do wszystkich „kredytów frankowych”. Rozstrzygnięcie zaprezentowane przez Sąd Najwyższy uwzględnia jedynie nieliczne elementy” (Nowakowski, 2020, s.1). Warto dodać w ślad za P. Kobylskim, że w przypadku ustalenia abuzywności postanowienia umownego należy co do zasady oprzeć swoje roszczenie na treści art. 410 w zw. art. 405 i art. 3851 § 1 Kodeksu cywilnego. Co istotne, „skoro niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże kredytobiorcy, to brak jest także podstawy do podwyższonych na jego podstawie odsetek” (Kobylski, 2019, s. 61).

4. ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZEŃSTWA DOTYCZĄCA LINII ORZECZNICZEJ NT. KREDYTÓW DENOMINOWANYCH – OPRACOWANIE NA PODSTAWIE AUTORSKIEJ ANKIETY WYKONYWANEJ NA POTRZEBY PROJEKTU BADAWCZEGO

Badania zostały przeprowadzone w grupie 100 osób z różnych kręgów zawodowych i kulturowych. Badania mają charakter anonimowy. Kwestionariusz składał się z 16 pytań jednokrotnego wyboru, w tym z 6 pytań, które opisywały wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie i stan cywilny ankietowanych, które miały na celu zbadanie wielostronnej grupy społeczeństwa, 10 pytań badających tematykę kredytów walutowych. W pracy zostaną przytoczone tylko te wyniki, które będą określały problematykę kredytu denominowanego i opinii publicznej dotyczącej linii orzeczniczej.

Pytanie 1.

Czy zawierał/a Pani/Pan umowę kredytu indeksowanego o waluty obcej lub denominowanego?	
TAK	13
NIE	87

Pytanie 2.

Jeżeli umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego była obciążona klauzulami abuzywnymi, czy konsumentowi przysługuje prawo do złożenia roszczenia względem banku?	
TAK	67
NIE	32

Pytanie 3.

Czy konsument powinien wybrać pozew do sądu czy ugodę z bankiem w przypadku abuzywności postanowień kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego?	
POZEW	58
UGODĘ	41

Pytanie 4.

Czy zdecydował/aby się Pan/ Pani na pozew do sądu, wiedząc, że nie poniesie Pan/Pani kosztów postępowania sądowego?	
TAK	88
NIE	11

Pytanie 5.

Czy tzw. linia orzecznicza jest wiążąca dla innych sądów?	
TAK	47
NIE	52
-----	1

Pytanie 6.

Czy według Pani/ Pana orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ma wpływ na praktykę orzeczniczną polskich sądów?	
TAK	72
NIE	27

Tabele Zawierające wyniki badania (poszczególne pytania)

Źródło: Opracowanie własne ¹³.

¹³ Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF.

Z przedstawionych badań można wnioskować, że tematyka kredytów denominowanych do CHF pozostanie nadal niejasna do rozstrzygnięcia w ujęciu spraw rozgrywających się przed sądami ze względu na indywidualny stan faktyczny. Wskutek czego powoduje to dużą zmianę w przepisach krajowych prawa bankowego¹⁴ oraz nadchodzące wyzwania dla orzecznictwa w Polsce.

PODSUMOWANIE

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odgrywa kluczową rolę w polskim sądownictwie, wpływając na jego funkcjonowanie oraz prawa obywateli. Wpływ TSUE wynika przede wszystkim z członkostwa Polski w Unii Europejskiej oraz związanych z tym zobowiązań prawnoustrojowych. Niezaprzeczalny wpływ przejawia się poprzez kontrolę zgodności prawa krajowego z prawem unijnym, czy też ochronę podstawowych praw oraz kształtowanie praktyki sądowej.

Orzecznictwo TSUE ze względu na swój bezapelacyjny charakter stanowi niekiedy często przedmiot debat i wszelkich dyskusji na temat praworządności i stosowania prawa w Polsce.

Jednocześnie ma bezpośrednie konsekwencje dla praktyki sądowej i stanowi wyznacznik dla rozstrzygnięcia spraw.

W ocenie autorki niniejszego artykułu wpływ TSUE na polskie orzecznictwo wywołuje potrzebę ustawowych rozwiązań ze strony krajowego ustawodawcy. Wiele problemów, które muszą zostać rozstrzygnięte przez TSUE wynika z braków lub niejasności w polskim prawodawstwie. Zastosowanie ustawowych rozwiązań pozwoliłoby uniknąć sytuacji, w których TSUE musi interweniować i wydawać wyroki w sprawach dotyczących polskiego prawa. Tym niemniej judykatura nie może wyjść poza swoje kompetencje. Jak trafnie zauważył TSUE w wyroku z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C 520/21 „gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w (...) umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania odstrasżającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być uznane za nieważne, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców (wyrok z dnia 14 czerwca 2012 r., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 69)”¹⁵.

Ustawowe rozwiązania mogłyby polegać na doprecyzowaniu i uszczegółowieniu polskiego prawa w zakresie zgodności z prawem unijnym, w celu uniknięcia sprzeczności i wątpliwości interpretacyjnych.

¹⁴ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. – *Prawo bankowe*, tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.

¹⁵ Wyrok TSUE z dnia 15 czerwca 2023 r. C-520/21, ECLI:EU:C:2023:478.

BIBLIOGRAFIA

1. Całka E. (2016), *Zasada pierwszeństwa w prawie Unii Europejskiej. Wybrane problemy*. UMCS.
2. Karta Narodów Zjednoczonych (Dz.U. z 1947 Nr 23, poz. 90).
1. Kobylski P. (2019), *Postanowienia umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej – studium problemu*, Roczniki Nauk Prawnych Tom XXIX (nr 1).
2. Konobis-Romanowska D. (2004), *Kompetencje sądów krajowych – przegląd zagadnień* [w:] D. Konobis-Romanowska (red.), *Stosowanie prawa wspólnotowego w prawie wewnętrznym z uwzględnieniem prawa polskiego*.
3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
4. Krzysztofik E. (2012), *Europejski charakter sądu krajowego*. KUL.
5. Nowakowski T. (2020), *Ocena abuzywności klauzuli indeksacyjnej w umowie kredytu indeksowanego. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18*. Przegląd Sądowy (1).
6. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).
7. Traktat o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).
8. Traktat o przystąpieniu Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Łotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji (2003) (Dz.U. L 236 z 23.9.2003 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. – *Prawo bankowe* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.).
10. Wyrok TK z dnia 11 maja 2005 r., K 18/04, pkt 11.2 (Dz.U. z 2005 r., poz. 744).
11. Wyrok TS z dnia 9 marca 1978 r. w sprawie 106/77 Amministrazione delle Finanze dello Stato przeciwko Simmenthal SpA [1978], ECR 629.
12. Wasilewski, T. (2009), *Stosunek wzajemny. Porządek międzynarodowy, prawo międzynarodowe, europejskie prawo wspólnotowe, prawo krajowe*. Toruń.
13. Wójtowicz K. (2003), *Zasady stosowania prawa wspólnotowego w państwach członkowskich Unii Europejskiej*. Warszawa.
14. Wróbel, A. (2005), *Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy*. Kraków.

**IMPACT OF COURT OF JUSTICE
CASE-LAW ON POLISH CASE-LAW*****Abstract***

The article discusses the impact of the case law of the Court of Justice of the European Union on Polish case law. The aim of this paper is to present the undeniable nature of the influence in Polish doctrine and jurisprudence of European Union law. This paper will discuss court rulings on the question of establishing the primacy of national law over Community law, which will make

it possible to prove the irrevocable operation of the CJEU and its consequences. The study is supported by the results of a survey conducted on a group of 100 people devoted to jurisprudential practice in the field of credit agreements indexed and denominated in CHF. Its aim was to obtain information on the consequences of concluding credit agreements indexed and denominated in the Swiss franc.

Keywords: CJEU case-law, national case-law, franc credits.